

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 12 december 2014

Effecten aanpassing pensioenregels 2015: een toelichting

*Uitgevoerd op verzoek van de
vaste commissie voor SZW
in de Eerste Kamer*

CPB Notitie

Aan: Eerste Kamer der Staten-Generaal

Centraal Planbureau

Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070)3383 380
I www.cpb.nl

Contactpersoon

M.H.C. Lever en Th. Michielsen

Datum: 12 december 2014

Betreft: Effecten aanpassing pensioenregels 2015: een toelichting

1 Inleiding

De CDA-fractie in de Eerste Kamer heeft een aantal vervolgvragen bij de eerdere CPB Notitie over de generatie- en premie-effecten van aanpassing van de pensioenregels in 2015. De vragen betreffen een toelichting op de generatie-effecten van de aanpassing van de pensioenregels in 2015 in de notitie van 5 december jl. en de aansluiting bij de eerdere notitie over de effecten van aanpassing van het Financieel Toetsingskader (FTK) van 25 juni jl.¹ De leden van de fracties van SP, GroenLinks, PvdD, 50PLUS en OSF sluiten zich bij de door de leden van de CDA-fractie gestelde vragen aan. De leden van de SP-fractie hebben nog enige aanvullende vragen. Deze notitie geeft antwoord op de vragen van het CDA en op die van de SP, voor zover mogelijk gezien de korte beschikbare tijd en de beschikbare data.

2 Vragen CDA-fractie

Vraag:

Hoe komt het dat nieuwe deelnemers er eerst 4,5% op vooruit gingen en er nu 0,1% op achteruitgaan bij eenzelfde scenario (doorrekening van het FTK bij premiedemping op basis van rendement bij de nieuwe parameters)?

Antwoord:

De generatie-effecten van de door het kabinet voorgestelde aanpassing van de pensioenregels in 2015 zijn in de analyse van december kleiner dan in die van juni jl. Dit geldt vooral voor een gemiddeld fonds dat de premie baseert op verwacht rendement.

---

¹ Zie M.H.C. Lever en J.P.M. Bonenkamp, Generatie- en premie-effecten aanpassing FTK, CPB Notitie, 25 juni 2014, www.cpb.nl en M.H.C. Lever en Th. Michielsen, Generatie- en premie-effecten aanpassing pensioenregels 2015, CPB Notitie, 5 december 2014, www.cpb.nl.

Het generatie-effect voor toekomstige deelnemers valt in de analyse van 5 december minder gunstig uit dan in de analyse van 25 juni. Dit komt vooral doordat de rente in de economische scenario's die in december zijn gebruikt lager is dan in de scenario's die in juni zijn gebruikt. De aanpassing van de scenario's sluit aan bij de ontwikkeling van de rente, die recent plaatsvond. Door de lagere rente daalt de dekkinggraad en profiteren gepensioneerden en oudere actieven meer van de bescherming tegen forse kortingen in het voorgestelde kabinetsbeleid. Hierdoor resteert er een kleinere buffer voor toekomstige generaties.

De aanpassing van de UFR, die wel onderdeel was van de analyse van december maar geen onderdeel was van de analyse van juni, leidt ook tot verschillen in uitkomsten. De aanpassing van de UFR vermindert de indexatie aan ouderen op korte termijn en verhoogt de premie voor actieven. Hierdoor resulteert per saldo een groter vermogen voor toekomstige generaties. Deze aanpassing is ongunstig voor de huidige gepensioneerden en actieven, maar gunstig voor toekomstige deelnemers. Het effect van de aanpassing van de UFR is echter kleiner dan het effect van de lagere rente.

De generatie-effecten voor toekomstige generaties moeten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. De ontwikkeling van de rente over zo'n lange horizon is nogal onzeker, in het bijzonder nu de rente zich op een historisch dieptepunt bevindt.

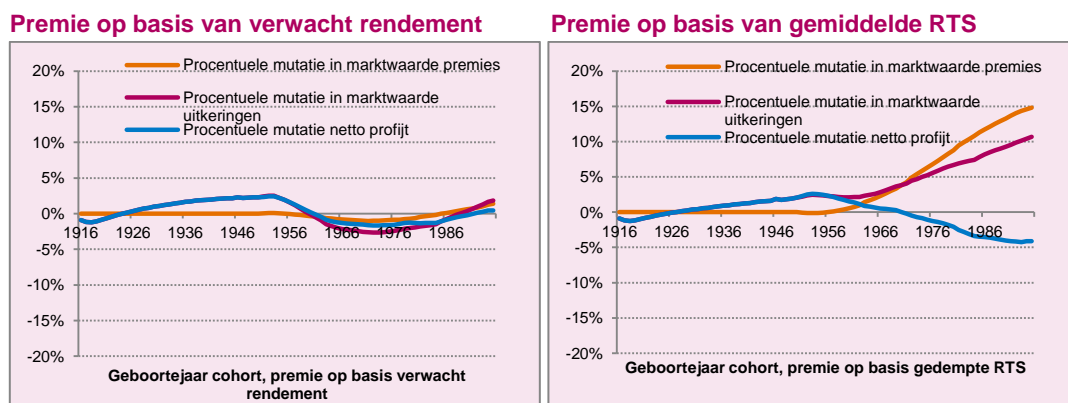
Vraag:

Is het mogelijk het generatie-effect per leeftijdscohort uit te splitsen naar effecten op pensioenresultaat en op de premie?

Antwoord:

Ja, de gevraagde uitsplitsing is mogelijk. De premie op basis van de gemiddelde RTS stijgt voor de jongste cohorten als gevolg van een lage gemiddelde rente.

Figuur 2.1 Uitsplitsing generatie-effecten in premie- en uitkeringseffecten

Vraag:

Pakken de wijzigingen als gevolg van het Witteveenkader in de nieuwe doorrekeningen generatieneutraal uit?

Antwoord:

De versobering van het Witteveenkader leidt tot lagere premies en tot lagere uitkeringen. De generatie-effecten zijn per saldo beperkt. Op langere termijn heeft de fiscale begrenzing wel invloed op het pensioenresultaat in gunstige scenario's. De beperking van het Witteveenkader vermindert de mogelijkheid om bij gunstige scenario's extra pensioen uit te keren. Op korte termijn heeft de nieuwe begrenzing weinig effect vanwege de lage startdekkingsgraad en de ruimte voor inhaalindexatie.

Vraag:

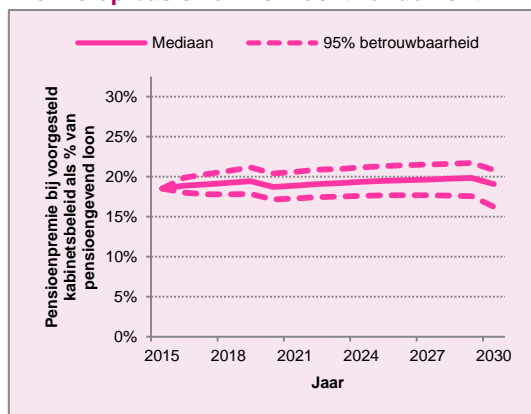
Hoe ontwikkelt de hoogte van de premie zich in deze scenario's en hoe stabiel is deze premie in een mediaan scenario en in een optimistisch scenario?

Antwoord:

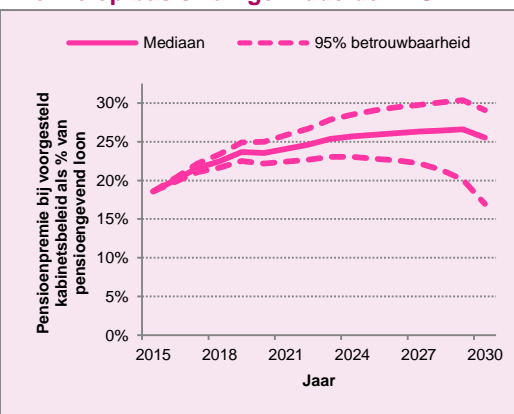
De kostendeekkende premie op basis van verwacht rendement is redelijk stabiel. De stijging van de levensverwachting heeft enig opwaarts effect, maar de voorziene stijging van de pensioenrichtleeftijd rond 2020 en 2030 biedt tegenwicht. De kostendeekkende premie op basis van de gemiddelde RTS stijgt op middellange termijn, als de rente komende jaren lager is dan in de jaren voor 2008. De ontwikkeling van de rente is nogal onzeker, in het bijzonder nu deze zich op een historisch dieptepunt bevindt.

Figuur 2.2 Kostendeekkende premie bij gunstige, mediane en ongunstige scenario's

Premie op basis van verwacht rendement

Premie op basis van gemiddelde RTS

Effecten UFR

Vraag:

Kan ter verduidelijking de grafiek met generatie-effecten van het nieuwe FTK, met en zonder nieuwe UFR, worden omgezet in een tabel met getallen per leeftijdscategorie?

Antwoord:

De generatie-effecten per leeftijdscategorie zijn vermeld in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Generatie-effecten naar geboortejaren zonder en met nieuwe UFR

	1916-1950	1951-1970	1971-1995	1996 en later
Mutatie netto profijt in %				
Premie op basis van verwacht rendement				
Generatie-effecten zonder nieuwe UFR	3,6	3,0	2,2	-3,1
Generatie-effecten met nieuwe UFR	2,0	0,3	-0,9	-0,1
Premie op basis van gedempte RTS				
Generatie-effecten zonder nieuwe UFR	2,8	2,6	0,3	-1,8
Generatie-effecten met nieuwe UFR	1,5	1,4	-2,7	0,2

Effecten op vervangingsratio in euro

Vraag:

Het CPB berekent dat de vervangingsratio over 10 jaar 5%-punt lager uitpakt in een mediaan scenario. Hoeveel euro gaan deelnemers er hierdoor op achteruit op micro- en op macroniveau? Welke gevolgen heeft dit naar verwachting voor de economische ontwikkeling in de komende 10 jaar?

Antwoord:

De vervangingsratio komt door het voorgestelde beleid lager uit in een mediaan scenario, maar hoger in een ongunstig scenario. Een verandering in de vervangingsratio heeft uiteenlopende effecten naar gelang het niveau van het aanvullende pensioen. Voor iemand die alleen AOW ontvangt, is het effect nihil. Door het kabinetsbeleid valt het beschikbare inkomen voor iemand met een gemiddeld aanvullend pensioen in een mediaan scenario over tien jaar een paar tientjes lager uit en in een ongunstig scenario juist hoger dan bij ongewijzigd beleid. Op macroniveau is het effect op het besteedbaar inkomen in de orde van 1 mld euro.

Middelloon

Vraag:

In de CPB Notitie wordt gesteld: 'dan resulteert een ouderdomspensioen van 75% middelloon. Er staat niet: geïndexeerd middelloon. Wordt middelloon of geïndexeerd middelloon bedoeld? Wat is naar de inschatting van het CPB, het onderscheid tussen beiden in procentpunten?

Antwoord:

Bedoeld is: geïndexeerd middelloon. Gezien dit antwoord is het tweede deel van de vraag vermoedelijk niet meer relevant.

3 Vragen SP-fractie

Vraag:

Hoe groot zou de achteruitgang in vervangingsratio zijn als de berekening van de bestendige indexatie realistischer zou worden vormgegeven door de hele buffer in aanmerking te nemen bij de berekening in plaats van alleen de buffer boven een dekkingsgraad van 110? Heeft de wijziging van het FTK of de wijziging van het Witteveenkader een groter negatief effect op de vervangingsratio in een mediaan scenario in de komende 10 jaar?

In de nota naar aanleiding van verslag staat dat het CPB ook de generatie-effecten zal berekenen van een realistischere berekening van bestendige indexatie (zie hierboven), maar deze berekening ontbreekt in het rapport. Hoe pakken de bedoelde generatie-effecten uit?

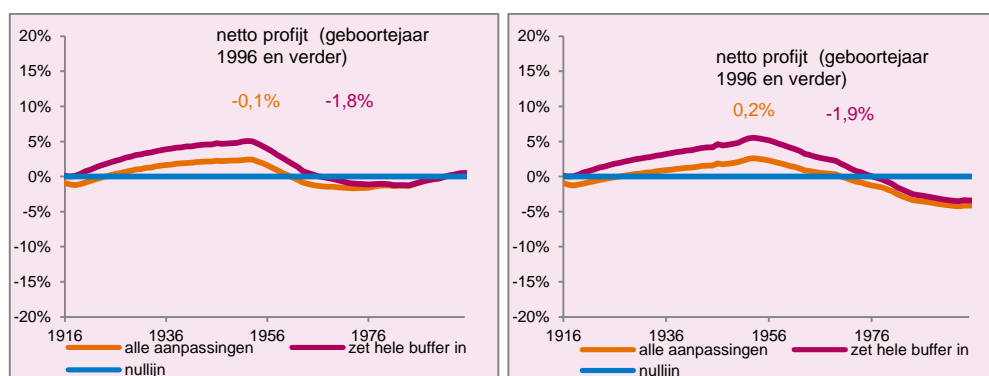
Antwoord:

Het voorstel van de SP-fractie verhoogt de vervangingsratio in een mediaan scenario na 10 jaar met minder dan 1%-punt ten opzichte van het voorgestelde kabinetsbeleid. Door sneller te indexeren resteert er minder buffer voor het opvangen van negatieve schokken. Ten opzichte van het voorgenomen kabinetsbeleid is het voorstel van de SP-leden gunstig voor gepensioneerden en actieven en nadelig voor toekomstige generaties. De generatie-effecten zijn weergegeven in figuur 3.1.

Figuur 3.1 Effect bestendige indexatie o.b.v. vermogen boven 100% in plaats van 110%

Premie op basis van verwacht rendement

Premie op basis van gemiddelde RTS

De daling van de vervangingsratio bij het voorgestelde kabinetsbeleid komt op korte termijn vooral door de aanpassing van het FTK en op lange termijn vooral door de versobering van het Witteveenkader. De versobering van het Witteveenkader is verantwoordelijk voor bijna de helft van de daling van de mediane vervangingsratio van de personen die over 10 jaar de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

December 2014